

Бөлөжө: улахан

Темата: «Күнчээн соруудахтара»

Сыала: оонньуу көмөтүнэн оҕо тыла сайдарыгар усулуобуйаны тэрийии

Соруктара:

-оҕо көрөр, истэр, толкуйдуур, айар дьоҕурун сайыннары

-тылын саппааһын байыты, саҥа тыллары билии, чингэтии

-билиитин-көрүүтүн ханаты

Туттуллар тэриллэр: фетртан хонуу, күн, телефон, колонка, хартыыналар, олбохтор

Дьарык хаамыта:

- Үтүө күнүнэн! Оҕолоор, билигин биһиги оонньуунан эбэрдэлэһиэхпит, болҕойун эрэ, ытыспын биирдэ таһыннахпына “Үтүө сарсыарданан” диибит, иккитэ таһыннахпына “Үтүө күнүнэн” диибит. Чэ, ким болҕомтолоох уонна сөпкө санарар эбитий?

Маладьыастар, бары эбэрдэлэстибит.

-Оҕолоор, таабырынна таайаххайын эрэ.

Халлаанна көнүлүнэн устар көмүс кытыа баар үһү. (күн)

Көбүөр ортотугар көрүөххэйин эрэ, бу тугуй?

Оҕолор: Күн.

- Саамай сөп. Күнчээн. Ол эрэри кини тоҕо эрэ хомойбут. Туохтан хомойбута буолуой? (оҕолор санаалара)

- Кини туга тийбэтий?

- Сарданалара.

- Күнчээннэ көмөлөһөргө биһиги соруудахтары толоруохтаахпыт.

1 сорудах.

-Оҕолоор, күн туһунан этиэххэйин эрэ.

Күн хайдаҕый?

Күн чаҕылхай (күүскэ тыгар)

Күн күлүмүрдэс (кылабачыйар) ыраас, сырдык.....

Күн хайыырый?

Күн таҕыста, сандаарда, күлүмүрдээтэ, чаҕылыда, саста, эргийдэ, киирдэ.

-Чэ эрэ, саҥа билбит тылларбытын хамсанан көрдөрүөххэйин(турабыт).

· Маладьыастар, бастакы сарданаларбытын иилиэххэйин (икки сардананы иилэбит, кини хайдаҕын уонна хайыырын туһунан биллибит дии).

2 сорудах. Таабырыннар (олбохпутугар кэлэн олоробут)

-Оҕолоор, күнчээн халлаанна соҕотох буолбатах ээ, кини табаарыстардаах.

Күнчээн иккис сорууда - кини табаарыстарын туһунан, ол эбэтэр айылҕа туһунан таабырыннар.

1. Айдаана суох айанныыр, күүтээнэ суох көтөр баар үһү. (былыт)

2.Харананы сырдатар баар үһү. (ый)

3.Биир маныйыт тыбынчанан ынаҕы маныйр үһү. (сулустар)

4.Иһиэрэрэ иһиллэр, бэйэтэ көстүбэт баар үһү. (тыал)

5.Күүтэллэр-күүтэллэр да, кэллэхпинэ саһан хаалаллар.(ардах)

6.Ардах түстэҕинэ, уот курбуу халлааны хайытар эбит. (чаҕылҕан)

- Маладьыастар, иккис сарданабытын иилиэххэйин (Күннэ иккис сардананы иилэбит).

-Көрүң эрэ, оҕолоор, күммүт үөрэн ээр дии. (күн уонун уларытабын)

Сынньалаң.

- Билигин сынньана таарыйа күнчээни кытта оонньуубут. Турдубут. Олоппосторго бэлиэлэр бааллар, көрүң эрэ. Ким хайдах гыммытын хамсанан көрдөрөбүт. Билигин музыка тыаһыыр,

оччогуна олоппос тула сүүрэбит, музыка тохтоотобуна ханнык олоппоско тийэн тохтуугут да, ол бэлиэни үтүктэбит. (музыка тыаһыыр)

-Күнчээн биһиги оонньуурбутун көрөн олус үөрдэ, астынна быһыылаах, ол иһин өссө биир сардананы бэлэхтиир. (күннэ үһүс сарданабытын иилэбит)

3 сорудах.

-Оҕолоор, биһиги күнчээн олоччутун үөрэрин гына кини туһунан хоһоон айабыт дуо?

Чэ, эрэ, күнү көрөбүт. Маабынны тылларбытын санааххайын эрэ.

Күн чабылхай, күлүмүрдэс.

Күн табыста, сандаарда, күлүмүрдээтэ, чабыллыда, саста, эргийдэ, киирдэ.

Кини туһунан туох диэхпитин сөбүй? (оҕолор хоһоон айаллар)

Холобур,

Күнү быһа биһиги

Кими кытта оонньуубут?

Күнү быһа биһиги

Күнү кытта оонньуубут.

- Маладыастар, төрдүс сарданабытын иилиэххэин (Күннэ төрдүс сардананы иилэбит).

Хоһооммутун чинэтэн аны хамсана-хамсана аабыт. Остуолга кэллибит эрэ.

(бэлиэлэринэн илиибитин хамсатабыт)

-Маладыастар, бүтэник сарданабытын иилиэххэин (Күннэ бэһис сардананы иилэбит).

-Оҕолоор, күммүтүн көрүүххэин эрэ, кини эһигини олус сөбүлээтэ, эһиги сорудахтаргытыттан астынна. (оҕолорго бэлэх биэрэбин)

Көрсүөххэ диэри!

1 сорудах. Осуоруйалар.

1. Эбээтигэр кэһии бэрэски илдьэн истэбинэ бере суоллаан тийэн албыннаан сизтэлээн кэбиэр. Ол ханнык остуоруйаны? (“Кыыл бэргэбэчээн”)

2 Ийэлэрэ оболоругар ас кердуу барбытыгар бере киирэн оболору сизтэлээбит. Ол ким оболорун уонна ханнык остуоруйаттан? (“Бере уонна хоуол оболоро”)

3. Ойбонно уу баһа киирбит. Мууска халтарыан олоро түспүт уонна мууска хам сыстан хаалбыт

(“Таал-таал эмээхсин”)

4.Ханнык остуоруйаба кутуйах дьэдьэни уоран сирий? (“Куоска уонна кутуйах”)

5.Эбэчээн, керебун-керебун, чеенечекке олорума, эбээм бэрэскитин сиэмэ (“Маша уонна эбэ”)

6.Арай биирдэ булчут тыа устун баран ибэн утулугун туьэрэн кэбиспит. Кутуйахчаан тийэн кэлбит. Утулукчээн иьигэр ким баарый? диэбит. (“Утулукчээн”)

2 соруудах. Таабырыннар.

-Оболоор, кунчээн халлаанна соботох буолбатах ээ, кини табаарыстардаах.

Кунчээн иккис соруудаба - кини табаарыстарын туьунан, ол эбэтэр айылба туьунан таабырыннар.

1. Айдаана суох айанныыр, куугээнэ суох кетер баар уу. (былыт)

2.Харананы сырдатар баар уу. (ый)

3.Биир маньыыт тыьынчанан ынабы маньыр уу. (сулустар)

4.Иьиирэрэ иьиллэр, бэйэтэ кестубэт баар уу. (тыал)

5.Куутэллэр-куутэллэр да, кэллэхпинэ саьан хаалаллар.(ардах)

6.Ардах тустэбинэ, уот курбуу халлааны хайытар эбит. (чабылбан)

- Маладьыастар, иккис сарданабытын иилиэххэинг (Куннэ иккис сардананы иилэбит).

-Керун эрэ, оболор, куммут уерэн эрэр дии. (кун уобун уларытабын)